

11.2.2026

Sivistysvaliokunta

HE 191/2025

Hallituksen esitys laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

1. Yleistä

Suomen Yrittäjät kannattaa maamme väestön osaamistason monipuolista nostamista. Tämä edellyttää sekä korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuuden nostamista kohti 50 prosenttia että ammatillisen osaamisen, jatkuvan oppimisen ja työelämässä tapahtuvan osaamisen kehittämistä. Työmarkkinoilla ja yrityksissä tarvitaan tulevaisuudessa entistä enemmän monialaista ja joustavasti päivittyvää osaamista.

Suomen Yrittäjät painottaa sujuvien koulutuspolkujen rakentamista toiselta asteelta ja työelämästä korkeakoulutukseen. Hallitusohjelman tavoite korkeakoulutettujen osuuden nostamisesta edellyttää useita samanaikaisia toimenpiteitä, erityisesti riittäviä ja ennakoitavia resursseja koulutukseen.

2. Lakiesityksen tavoitteet

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on nostaa väestön koulutustasoa ja erityisesti korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuutta koulutuksen laatua ja oppimistuloksia heikentämättä. Suomen Yrittäjät pitää näitä tavoitteita perusteltuina ja kannatettavina.

Julkisen talouden ja koulutuksen vaikuttavuuden näkökulmasta on ymmärrettävää, että korkeakoulutuksen resursseja pyritään kohdentamaan erityisesti henkilöille, joilla ei vielä ole korkeakoulututkintoa tai opiskeluoikeutta. Vajaakäytöllä olevien opiskeluoikeuksien vähentäminen ja ensikertalaisten aseman parantaminen tukevat koulutustason nostoa.

Samalla Suomen Yrittäjät korostaa, että korkeakoulujärjestelmän tulee säilyttää mahdollisuus perusteltuun alanvaihtoon ja osaamisen uudelleen suuntaamiseen. Työelämän rakennemuutokset, teknologinen kehitys ja elinkeinorakenteen muutos edellyttävät, että kansalaisilla on todellinen mahdollisuus kouluttautua myös kokonaan uudelle alalle, vaikka se tarkoittaisi toisen samantasoisin tutkinnon suorittamista työmarkkinauran aikana.

3. Esityksen kannatettavuus ja keskeiset huomiot

Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan esitys on periaatteessa kannatettava. Yhden opiskeluoikeuden sääntö tukee opintojen tavoitteellista suorittamista ja edistää koulutusresurssien oikeudenmukaista kohdentamista. On perusteltua, että yhteiskunnan rahoittamia opiskeluoikeuksia ei kasautuisi samanaikaisesti samoille henkilöille.

Uudistuksen onnistuminen edellyttää kuitenkin rinnakkaisia toimia:

- **Laaja-alainen opiskelu ja ristiinopiskelu**

Korkeakoulujärjestelmän tulee mahdollistaa nykyistä laajemmin monitieteinen opiskelu yhden tutkinto-oikeuden puitteissa. Opiskelijan tulisi voida joustavasti sisällyttää tutkintoonsa opintoja muista koulutusohjelmista ja korkeakouluista ilman tarvetta hakea useampaa tutkinto-oikeutta. Tätä varten korkeakoulujen välistä yhteistyötä ja opintojen yhteensopivuutta tulee vahvistaa ja sille tulisi luoda myös taloudellisia kannusteita.

- **Alanvaihtajien asema**

On tärkeää varmistaa, ettei yhden opiskeluoikeuden sääntö käytännössä heikennä alanvaihtajien mahdollisuuksia. Uutta opiskelupaikkaa vastaanottaessaan hakija menettää aiemman opiskeluoikeutensa, mikä korostaa laadukkaan opinto-ohjauksen ja riittävän ennakkotiedon merkitystä. Alanvaihto ei saa muodostua kohtuuttoman riskialttiiksi ratkaisuksi.

- **Aiemman osaamisen hyödyntäminen**

Aiemmin suoritettujen opintojen ja osaamisen hyväksilukemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tämä nopeuttaa tutkintojen suorittamista ja tukee osaamisen tehokasta hyödyntämistä. Suomen Yrittäjät pitää tarpeellisena selkeyttää käytäntöjä, joilla aiemmalla opiskeluoikeudella suoritettut opinnot voidaan joustavasti lukea hyväksi uusissa opinnoissa.

- **Tutkintojen täydentäminen työelämän tarpeisiin**

Työelämän muuttuessa nopeasti korkeakoulututkintoihin tulisi voida liittää joustavasti sivuaineita, pienempiä osaamiskokonaisuuksia ja täydennysopintoja, jotka parantavat työllistymistä. Nykyiset käytännöt eivät kaikilta osin mahdollista tätä riittävän joustavasti.

4. Vaikutusarviot

Suomen Yrittäjien käsityksen mukaan esityksen vaikutusarviot ovat pääosin oikeansuuntaisia. Esityksen vaikutuksia työmarkkinoihin ja yritysten

osaavan työvoiman saatavuuteen olisi kuitenkin perusteltua arvioida vielä tarkemmin. Osaavan työvoiman saatavuus on edelleen yksi pk-yritysten merkittävimmistä kasvun esteistä.

Korkeasti koulutetun työvoiman ohella Suomen Yrittäjät korostaa myös ammattiosaamisen ja jatkuvan oppimisen merkitystä. Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku edellyttävät inhimillisen pääoman vahvistamista monipuolisilla keinoilla, mukaan lukien koulutuspolkujen sujuvoittaminen, työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto sekä työllisyysasteen vahvistaminen.

Lisäksi olisi tärkeää seurata, aiheuttaako uudistus tilanteita, joissa hakijat jättävät toissijaisen opiskelupaikan vastaanottamatta ja opiskelun aloittaminen viivästyy. Tämä voisi pidentää opintoaikoja ja hidastaa nuorten siirtymistä työelämään.

5. Muut huomiot

Työmarkkinoiden näkökulmasta on olennaista, etteivät opintoajat pitkittyisi kohtuuttomasti ja että osaajat siirtyvät joustavasti työelämään. Jatkuvan oppimisen ratkaisuja tulee kehittää siten, että osaamista voidaan täydentää työuran aikana ilman kohtuutonta taloudellista taakkaa tai riskiä yksilölle.

Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanossa panostetaan selkeään viestintään, opinto-ohjaukseen ja seurataan uudistuksen todellisia vaikutuksia opiskelijoiden valintoihin, opintojen etenemiseen ja työmarkkinoille siirtymiseen.

Kunnioittaen

Suomen Yrittäjät

Mikko Kinnunen
Koulutuspolitiikan asiantuntija